

KALATALOUSPALVELUT / POHJOIS-SUOMI

**Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
ympäristölupavastuualue
PL 293
90101 OULU**

Viite **Lausuntopyyntö 11.5.2017 dnro PSAVI/3224/2015**

Hakija **Hannukainen Mining Oy**

Asia **HANNUKAISEN JA RAUTUVAARAN KAIVOSHANKKEEN YMPÄRISTÖ- JA
VESITALOUSLUPA, KOLARI**

Hakemus Lupaa haetaan kaivoshankkeen toteuttamiselle Kolarin Hannukaisen (kaksi avolouhosta ja sivukivien läjitys) ja Rautuvaaran (rikastamo ja rikastushiekka-altaat) alueilla. Täyden tuotannon vaiheessa sivukiveä ja irtomaata muodostuisi keskimäärin 26 Mt vuodessa ja rikastushiekkaa 4,4, Mt vuodessa. Toiminnassa syntyvät jätevedet johdettaisiin purkuputkella Muonionjokeen ja aluekuivatusvedet Äkäsjokeen, Valkeajokeen, Kuerjokeen ja Niesajokeen. Kivivuopionoja siirrettäisiin n. 2 km matkalta uuteen omaan ja Laurinoja häviäisi kokonaan. Kalataloudelliset haitat esitetään kompensoitaviksi vuotuisella 6 000 euron suuruisella kalatalousmaksulla.

Lausunto Hanke sijoittuu kalataloudellisesti arvokkaalle alueelle. Vaikutusalueen joissa esiintyy luontaisesti lisääntyvinä kantoina tavanomaisen lajiston lisäksi merivaelteista ja paikallista taimenta, merilohta ja harjusta. Kalastus on arvokkaan lajiston ja alueen muutenkin runsaiden matkailijavirtojen johdosta vilkasta. Äkäsjoen kalastajamääräksi on arvioitu joitakin satoja vuodessa.

Suomessa on alun perin ollut yli 60 Itämereen laskevaa meritaimenjokea. Kannat ovat ihmistoiminnan seurauksena heikentyneet ja hävinneet niin, että jäljellä on enää 12 alkuperäiseksi arvioitua kantaa, joista Pohjanlahden alueella kolme (Tornionjoki, Lestijoki, Isojoki). Näistä ainoastaan Tornionjoen kannalla on havaittu merkittävää luontaista lisääntymistä. Viimeisimmässä Suomen lajien uhanalaisuusarviossa (Rassi ym. (toim.), ympäristöministeriö 2010) meritaimenen tilan arvioitiin heikentyneen erittäin uhanalaisesta (EN) äärimmäisen uhanalaiseksi (CR), eli siihen arvioidaan kohdistuvan erittäin korkea häviämiskorkeus.

Äkäsjoen vesistö on Tornionjoen Suomen puoleisen vesistöalueen tärkein meritaimenen lisääntymisalue. Alueen (Äkäsjoen pääuoma, Kuerjoki, Valkeajoki) meritaimenen vaelluspoikasten tuotantopotentiaaliksi on arvioitu 13 000 yksilöä vuodessa. Toteutunut tuotanto on kuitenkin viime vuosina ollut selvästi potentiaalia alhaisempi, esimerkiksi vuonna

2006 vain 1 100 luonnossa syntynyttä poikasta. Kannan tila on niin heikko, että yksittäinenkin kaloja tuhoava päästö lisäisi kannan häviämisen uhkaa merkittävästi. Koko Tornionjoen vesistöä arvioidaan vuonna 2008 lähteneen 10 000 ja vuonna 2011 vastaavasti 18 000 meritaimenen luonnossa syntynyttä vaelluspoikasta, mikä on vain 10–20 % tuotantopotentiaalista.

Taimenta esiintyy kaikissa hankkeen vaikutusalueen joissa. Osa yksilöistä ei tee syönnösvaellusta merelle, mutta myös ns. paikallisten kantojen tiedetään tuottavan vaeltavia yksilöitä, ja ne ovat näin ollen tärkeitä meritaimenkantojen säilymiselle. Hakemuksessa Kivivuopionojan ja Laurinjoen merkitys taimenen lisääntymiselle on arvioitu vähäiseksi. Taimenen poikasten tiedetään kuitenkin liikkuvan poikasaikanaan uomien eri osissa ja myös pääuomien ja sivujokien välillä, minkä vuoksi pelkkä sopivan kutualustan tai pienimpien poikasten elinalueiden puute ei tarkoita, että alueet olisivat merkityksettömiä alueen taimenkannalle.

Tornionjoen lohikanta on nykyään hyvässä tilassa, ja myös Äkäsjoen poikastiheydet ovat nousseet. Kokonaisuutena merilohi on kuitenkin Itämeren kantojen osalta edelleen arvioitu vaarantuneeksi (VU), eli siihen arvioidaan kohdistuvan korkea häviämiskorkeus.

Kaivoksen toiminnan aikana vesistöön johdettaisiin jätevesiä, jotka sisältäisivät mm. metalleja ja rikastusprosessissa käytettyjä kemikaaleja. Lisäksi olisi tarpeen johtaa erilaisia aluekuivatusvesiä. Kuormitus jatkuisi vielä pitkään toiminnan päättymisen jälkeen. Niesajoen virtaama vähenisi oleellisesti, mikä jo yksin ja etenkin yhdistettynä jokeen johdettavien yhdyskuntajätevesien laimenemisen heikkenemiseen heikentäisi kalaston elinolosuhteita.

Hakemukseen sisältyy ympäristövaikutusten arviointiprosessista poiketen suojavallin rakentaminen louhosalueen ja Äkäsjoen väliin. Valli olisi pituudeltaan 3,3 kilometriä, maksimileveydeltään 115 metriä ja maksimikorkeudeltaan 30 metriä. Rakentamiseen käytettäisiin 2,7 miljoonaa kuutiometriä louhosalueelta poistettavia maamassoja. Kyseessä olisi huomattavan suuri ja pitkäkestoinen maanrakennustyömaa, joka sijoittuisi Äkäsjokeen viettävään rinteeseen joen läheisyyteen. Suunniteltu valli ja sen rakentaminen muodostaisivat merkittävän riskin kalojen poikasia ja poikastuotantoalueita tuhoavan kiintoainekuormituksen joutumisesta Äkäsjokeen etenkin rankkasadetilanteissa.

Hakemus on puutteellinen ja ristiriitainen, mikä käy hyvin ilmi Lapin ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat –vastuualueen 6.7.2017 päivätyistä lausunnoista. Suunnitellun toiminnan vaikutuksia on siksi mahdoton arvioida riittävällä tarkkuudella, eikä hakemuksessa esitetyn perusteella ole riittävää varmuutta siitä, että toiminnan vaikutukset pysyisivät arvioidulla tasolla. Hakemuksessa ei ole esitetty, kuinka toiminnasta kalataloudelle aiheutuvat riskit voidaan eliminoida.

Hannukaisen –Rautuvaaran alue ei merkittävien kalataloudellisten arvojen vuoksi sovellu mittavan kaivannaistoiminnan harjoittamiseen. Toiminnasta aiheutuisi asetettavista lupämääräyksistä riippumatta ympäristönsuojelulain 49 §:n 4 kohdassa tarkoitettua erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista (meritaimenen ja merilohen poikastuotanto) ja yleiseltä kannalta tärkeän käyttömahdollisuuden (kalastus) vaarantumista. Näiden lisäksi aiheutuisi merkittävää, lain 5 §:n 2 kohdassa tarkoitettua haittaa luonnolle ja sen toiminnoille, tai vähintään sen vaaraa.

Luvan myöntämisen edellytyksiä harkittaessa on huomioitava, että nykyisen ympäristönsuojelulain (527/2014) 49 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 214/2013 vp) todetaan, että myöntämisen edellytyksistä säädettäisiin vastaavasti, kuin tuolloin voimassa olleen lain 42 §:ssä. Aiemman ympäristönsuojelulain (86/2000) 42 §:n yksityiskohtaisten perusteluiden (HE 84/1999 vp) mukaan ”myös uhanalaisen lajin tuhoutuminen voisi tarkoittaa merkittävää pilaantumista”, jonka vaaraakaan ei siis saa aiheutua. Perusteluista käy myös ilmi,

että merkittävää vähäisempääkin pilaantumista ei saa aiheuttaa, mikäli toiminnasta aiheutuu erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista tai yleiseltä kannalta tärkeän käyttömahdollisuuden vaarantumista.

Lapin ELY-keskus kalatalousviranomaisena katsoo edellä sanottuun perustuen, että edellytyksiä luvan myöntämiseksi ei ole. Hakemus on hylättävä.

Kalatalouspäällikkö

Pentti Pasanen

Johtava kalatalousasiantuntija

Markus Huolila

Tämä lausunto on toimitettu aluehallintoviraston sähköisen asiointijärjestelmän kautta. Lausunnon allekirjoitettu kappale on arkistoitu Lapin ELY-keskukseen.